

Beslut

Datum 2013-09-23
Dnr 1.1.4-2914-2012

Avdelning Samhällsavdelningen

Nytt riksintresseområde för kulturmiljövården – Ängsfruktsodlingsområdet kring södra Åsnen (G35), Urshults sn, Tingsryds kommun, Kronobergs län

Beslut

Riksantikvarieämbetet beslutar med stöd av 2 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m, att peka ut ängsfruktsodlingsområdet kring södra Åsnen (G 35), Urshult sn, Tingsryds kommun, Kronobergs län som riksintresse för kulturmiljövården i enlighet med förslag från Länsstyrelsen i Kronobergs län. Länsstyrelsen ansvarar för att uppdatera aktuella digitala förteckningar enligt detta beslut.

Ärendet

Länsstyrelsen i Kronobergs län föreslog 1995 i yttrande till Riksantikvarieämbetet att ge ängsfruktsodlingarna status som riksintresse. I Riksantikvarieämbetets beslut från 1996 benämns området som utredningsområde, vilket innebär att Riksantikvarieämbetet avvaktar med en bedömning tills dess att Länsstyrelsen redovisat ett underlag. Under 2012 återupptogs utredningen för att formalisera områdets status för beslut. Riksantikvarieämbetet har mottagit en remiss från Länsstyrelsen daterad den 13 juni 2012 med förslag på nytt riksintresseområde för ängsfruktsodlingsområdet kring södra Åsnen. Ett kompletterande svar inkom från Länsstyrelsen den 13 maj 2013. Tillhörande värdetext med motivering och uttryck för riksintresset har tagits fram i samråd mellan länsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet.

Riksantikvarieämbetet

Storgatan 41
Box 5405
114 84 Stockholm
Tel 08-51 91 80 00
E-post riksant@raa.se
Hemsida www.raa.se
Org.nr 202100-1090
Plusgiro 599 94-4
Bankgiro 5052-3620

I enlighet med förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. har Riksantikvarieämbetet remitterat förslaget att peka ut ängsfruktsodlingsområdet kring södra Åsnen (G 35) som riksintresse för kulturmiljövården till Boverket. Boverket har i yttrande den 7 juni 2013 meddelat att det inte har något att erinra mot förslaget. Boverket delar Riksantikvarieämbetets uppfattning att avgränsningen behöver preciseras och uttolkas.

Riksintressebeskrivning

Motivering:

Odlingslandskap. Sammanhållet ängsfruktodlingsområde som visar på utvecklingen av en folklig fruktodlartradition - från småskalig binäring kombinerad med djur och foderproduktion under en lång kontinuitet till huvudnäring med förädling och försäljning på en nationell marknad under 1800-1900-talet.

Uttryck för riksintresset:

Det småbrutna odlingslandskapet med ängs- och åkermarker, ympade vildaplar i odlingsmarkens marginella partier på ängsmark och i väg- eller åkerrennar. Senare tiders symmetriska fruktodlingar på åkermark.

Skäl för utpekandet – vad som gör området riksintressant för kulturmiljövården

Länsstyrelsens motivering för utpekandet är att ängsfruktodlingarna, till skillnad från godsmiljöernas symmetriska fruktodlingar, är ett unikt uttryck för allmogens mångsidiga jordbruk. Vemboö med angränsande områden utgör de enda bevarade och sammanhängande ängsfruktodlingarna i Sverige samt det enda kvarvarande fruktodlingsdistriktet i Kronobergs län. Ängsfruktodlingarna söder om Åsnen är det nordligaste exemplet på en folklig odlingsform som varit vanlig i hela Europa. Det finns en lokal vilja att vårda och bevara ängsfruktodlingarna söder om Åsnen, och länsstyrelsen har sedan tidigt 1900-tal haft skötselavtal med mellan 10 och 20 odlare. Länsstyrelsen bedömer att fruktodlingsområdet söder om Åsnen är så kulturhistoriskt värdefullt att det har betydelse från nationell och allmän synpunkt. Ett utpekande av området som riksintresse kan underlätta för en långsiktig hållbar förvaltning av området och möjliggöra ett samlat grepp kring ängsfruktodlingsområdets kulturvården i sin helhet. Det kan även fungera som en samlande kraft för de olika typer av insatser som görs för området.

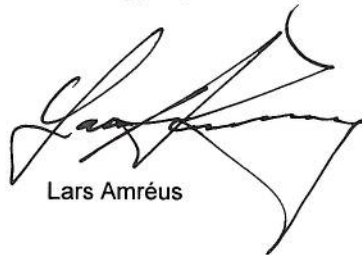
Riksintressets avgränsning

Riksintresset begränsas till att gälla de områden med högst koncentration av fruktodlingar och där det finns en ambition för skötsel och bevarande.

Riksintressets geografiska utbredning innefattar därmed områdena Vemboö, Sirkön, Igelön och Tåget i enlighet med förslag från länsstyrelsen och med stöd i de kartorna över utveckling av ängs- och åkerfruktodlingen från 1950 till 2012. Det har funnits ängsfruktodlingar av varierande betydelse inom ett omfattande område som sträcker sig från Åsnen södra öar till sjön Mien. Länsstyrelsens studier av 1950-talets ekonomiska karta visar en koncentration av ängs- och

åkerfruktodlingar till Vemboö med omnejd. Inom riksintresset bör det vara möjligt att få en tydlig visuell uppfattning av fruktodlingarnas dominans i landskapet. Riksintresseanspråkets avgränsning kommer att uttolkas och preciseras av Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Detta beslut har fattats av Lars Amréus efter föredragning av utredaren Eva Waldén Selin. Även överantikvarien Knut Weibull, avdelningschefen Qaisar Mahmood och enhetschefen Michael Frisk har varit med om den slutliga handläggningen.

Lars Amréus

Eva Waldén Selin

Kopia till:
Boverket
Länstyrelsen i Kronobergs län
Tingsryds kommun

